

## חב"ד - תורה שבעל פה

### ספר התניא

יחידת לימוד אחת

### הוראות לנבחנת

א. משך הבחינה : שעתיים ורבע

ב. מבנה שאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שלושה פרקים :

פרק ראשון –  $(1 \times 32)$  – 32 נקודות

פרק שני –  $(4 \times 12)$  – 48 נקודות

פרק שלישי –  $(4 \times 5)$  – 20 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין

ד. הוראות מיוחדות : 1) כתבי על כריכת המחברת את מספר השאלה.

2) בססי את תשובתיך, אל תסתפקי בהערכות כלליות.

כתבי במחברת הבחינה בלבד. בעמודים נפרדים כתבי כל מה שברצונך לכתוב ב**טיוטה** (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).  
רשמי "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

**בהצלחה!**

**פרק ראשון - שאלות נושא (32 נקודות)**

עני על אחת משאלות הנושא 1-2.

**1. אב, אם ותולדות.**

עני על סעיף א, ועל שלושה מהסעיפים ב-ה.

א. **משל היילוד ונמשלו** (פרק ב') :

(1) בטבלה שלפניך תיאור פרטי משל היילוד ונמשלו. השלימי במחברת את

הפרטים החסרים. (4 נקודות)

| מקור | איברים                         | תפקידי האב ותפקידי והאם                                            |                                                                                                                     |
|------|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| משל  | בן הנמשך<br>מטיפת מוח האב      | 1. _____<br>2. ציפורניים                                           | 1. אם : _____<br>2. אב : נתינת חיות ליילוד, הנמצאות בו גם לאחר התחלקות אבריו                                        |
| נמשל | הבן : _____<br>מוח האב : _____ | 1. נשמות האבות ומשה רבינו וגם ראשי אלפי ישראל שבכל דור<br>2. _____ | 1. בחינת אם : ירידת הנשמות והתחלקותן למדרגות שונות<br>2. בחינת אב : גם לאחר התחלקות הנשמות למדרגות שונות הן : _____ |

(2) סכמי בלשונך שני טעמים שלשמים הביא אדמו"ר הזקן את משל היילוד ונמשלו. (4 נקודות)

ב. **"והן אב ואם המולידות** אהבת ה' ויראתו" (פרק ג')

(1) מיהם האב והאם בסדר הכוחות? הגדירי כוחות אלו. (4 נקודות)

(2) **"וכך בנפש האדם שנחלקת לשתיים שכל ומידות"** (פרק ג'), **"כך הנפש**

**דסטר אחרא... כלולה... משבע מידות רעות... ושכל...**" (פרק ו').

מהו ההבדל העיקרי בין הנפש האלוקית לנפש הבהמית בנושא היחס שבין

מידות למוחין? (4 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

ג. עני על שניים מהסעיפים (1) – (3).

(1) צייני פעולה אחת הנעשית באמצעות כוח הדעת והסבירי את תפקידה של

הדעת בהולדת המידות. (4 נקודות)

(2) **"כי הנה עניין היראה היא ביטול ממהותו כשמשיג איזה דבר הגבוה**

**והגדול ממנו, ואחר כך הוא בבחינת אהבה שרוצה להידבק ולהיכלל עם**

**הדבר הגבוה."** (מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים תצ')

הציגי את סדר הולדת המידות, וכתבי את הסיבה לסדר זה בעזרת

הציטוט. (4 נקודות)

(3) **"שיהיה תוכו רצוף.. מלא וגדוש עד שתתפשט גם לחלל השמאלי."**

(פרק ט')

תארי את תהליך התגלות המידות של הנפש האלוקית בלב והסבירי את

תכלית התגלות זו. (4 נקודות)

ד. **"כברא דאשתדל בתר אבוי ואימיה, דרחים ליה יתיר מגרמיה (=כבן המשתדל**

**עבור אביו ואמו ואוהב אותם יותר מאשר את עצמו)"** (פרק י')

(1) על מי נאמר מאמר זוהר זה? הסבירי היטב והביאי ציטוט נוסף המתאים

לדרגה המתוארת. (4 נקודות)

(2) לפניך שני ביטויים, המשקפים - לפי דברי אדמו"ר הזקן - שתי דרגות

שונות : **"כברא דאשתדל", "הוי כל צמא לכו למים".**

בחרי עניין אחד שהוא דומה בשתי הדרגות ועניין אחד שהוא שונה בשתי

הדרגות, והסבירי אותם. (4 נקודות)

ה. (1) **"בבינוני... שאין רשפי אש אהבת ה' בהתגלות ליבנו... כי אם תוכו רצוף**

**אהבה מסותרת"** (פרק י"ב)

מהיכן באה אהבה בהתגלות הלב, ומהיכן באה אהבה מסותרת?

מדוע לבינוני אין אהבה תמידית בהתגלות הלב, ומהי השפעתה של אהבתו

המסותרת לה? (4 נקודות)

(2) הוכיחי על פי פרק י"ד שאצל הרשע קיימת אהבה מסותרת.

מדוע אם כן הוא חוטא? (4 נקודות)

/המשך בעמוד 4/

## 2. המושג ממש - יסוד בספר התניא.

עני על סעיף א, ועל שלושה מהסעיפים ב-ה.

א. "ומה חלק אלוך ממעל ונחלת שדי ממרומים." (איוב לא, ב)

"ונפש השנית בישראל היא חלק אלוך ממעל ממש." (תניא פרק ב')

(1) בתוספת המילה ממש, לפי דברי אדמו"ר הזקן, אפשר לראות חידוש

מרכזי של ספר התניא. הסבירי. (4 נקודות)

(2) "ואתה נפחת בי", "ויפח באפיו נשמת חיים".

הציגי את משל הנפחה וציני כיצד הוא מחזק את הקביעה, שהנשמה היא

חלק אלוך ממעל ממש. (4 נקודות)

ב. "ולדבקה בו, וכי אפשר לאדם לידבק בשכינה?" (כתובות יא)

רמב"ם: "ולדבקה בו: מצוות עשה להידבק בחכמים כדי ללמוד

ממעשיהם..." "לישא בת תלמיד חכם." (הלכות דעות פרק ו')

אדמו"ר הזקן: "כי יניקת נפש רוח ונשמה של עמי הארץ היא מנפש רוח

ונשמה של הצדיקים... והחכמים... ובזה יובן מאמר רז"ל... ולדבקה בו שכל

הדבק בתלמידי חכמים... כאילו נדבק בשכינה ממש." (פרק ב')

(1) מהי הקושי בפסוק "ולדבקה בו"?

מהי התשובה על פי גישתם של הרמב"ם ושל אדמו"ר הזקן? (3 נקודות)

(2) מהו ההבדל העקרוני בין גישת אדמו"ר הזקן לגישת הרמב"ם בקיום

מצוות "ולדבקה בו"? (4 נקודות)

(3) כיצד מכונה אצל החסידים הדביקות בתלמידי חכמים? (נקודה אחת)

ג. "והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ... נמצא כלל בגשמיות להיות לאחדים...

ממש מכל צד ופינה." (פרק ה')

(1) על מה נאמר "והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ממש"? נמקי. (4 נקודות)

(2) אדמו"ר הזקן מדמה את הייחוד הנפלא למזון.

פרטי את הדימוי והסבירי את משמעותו. (4 נקודות)

ד. "אפילו כל העולם אומרים לך צדיק אתה, היה בעינך כרשע, ולא רשע ממש."

(פרק י"ג)

(1) ממה חייב הבינוני להימנע במעשה?

מאיזו תפיסה מוטעית על הבינוני להתרחק? פרטי לפי תיאור אחד מסוגי

הבינוני (בינוני המתפלל כל היום או בינוני ההוגה בתורה). (4 נקודות)

(2) "דתמניסר אלפי צדיקי קיימי קמי הקב"ה" (18 אלף צדיקים קיימים

לפני הקב"ה) (פרק י')

כיצד מכונה דרגתם של הצדיקים הרבים?

במה שונה דרגה זו מדרגת הבינוני?

בחרי עניין אחד שבו הבינוני דומה לדרגת הצדיקים הרבים, והסבירי

אותו. (4 נקודות)

ה. השיבי על שניים מהסעיפים (1) – (3).

(1) "כל המעשה דיבור ומחשבה... שאינן לשם שמים, אלא רצון הגוף..."

ותאוותו ואפילו הוא צורך הגוף וקיומו וחיותו ממש..." (פרק ז').

איזו קליפה מתוארת בציטוט?

בציטוט מתוארים שני מצבים הנכללים בסוג קליפה זו (מודגשים בקו

תחתון). מהם המצבים? הביאי דוגמה לכל מצב. (4 נקודות)

(2) "תשובה גדולה שזדונות נעשו לו כזכויות ממש"? (פרק ז')

הציגי שניים ממאפייני התשובה.

כתבי למה מועילה תשובה זו? (4 נקודות)

(3) "אך נפש הבהמית... רצונה להפך ממש" (פרק ט').

נסי להסביר: מדוע בניגוד לתיאור רצון הנפש האלוקית, בחר אדמו"ר

הזקן לתאר את רצונה הגלוי של הנפש הבהמית במילים "להיפך ממש"

בלבד? (4 נקודות)

### פרק שני (48 נקודות)

עני על ארבע מהשאלות 3-9. לכל שאלה 12 נקודות.

#### 3. "ספר של בינונים" - פרקים א'-י"ז

א. בחרי ארבעה מתוך ששת הערכים הבאים, והציגי את ההקשר שבו הוזכר כל

ערך. בססי את דבריך. (6 נקודות)

- שמחה

- אמת

- יגיעה ומאמץ מעבר לרגילות

- הנהגה סבלנית

- רחמנות

- צדקה וחסד

ב. הסבירי שניים מתוך שלושת צמדי הכינויים הבאים : (6 נקודות)

- צדיק גמור / צדיק וטוב לו

- צדיק שאינו גמור / צדיק ורע לו

- רשע וטוב לו / רשע ורע לו

#### 4. מצוות אהבת ישראל - פרק ל"ב

א. "כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו, והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן

בשורשן..."

בציטוט רמזות שתי הפרעות לקיום מצוות אהבת ישראל: הפרעה מצד הגוף

והפרעה מצד הנפש.

מהי ההפרעה מצד הגוף ומהי ההפרעה מצד הנפש?

כיצד מדריך אדמו"ר הזקן להתגבר על כל אחת מהפרעות אלו? (6 נקודות)

ב. "ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך" (תפילת העמידה).

(1) מהו התנאי בפסוק ומהי התוצאה? (3 נקודות)

(2) הסבירי את הקשר בין פסוק זה ובין דברי הלל הזקן: אהבת ישראל יסוד

ושורש כל התורה כולה. (3 נקודות)

### 5. תכלית העולם הזה - פרק ל"ו

א. "נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים." (מדרש תנחומא)

מהי משמעות המילה "דירה"?

מדוע נתאוה הקב"ה לדירה בתחתונים דווקא? (5 נקודות)

ב. "ולא יכנף עוד מוריד." (ישעיהו ל')

(1) מה השינוי שיתרחש לעתיד לבוא לפי פסוק זה? (3 נקודות)

(2) מה ההבדל בין ההארה האלוקית בעולמות עליונים ובין אור ה' שיאיר

בעולם הזה לעתיד לבוא? (4 נקודות)

### 6. מעשינו ועבודתנו בעולם הזה - פרק ל"ז

א. "וגם במצוות תלמוד תורה... ותפילה... אף שאינן בעשיה... תחת ממשלת

קליפת נגה"

במה שונות מצוות תלמוד תורה ותפילה משאר המצוות וכיצד עולה הנפש

החיונית לקדושה, על ידי מצוות אלו? (5 נקודות)

ב. "הגורם שכר המצווה - היא המצווה בעצמה."

(1) מהו שכר המצווה? הדגימי על ידי מצווה אחת המופיעה בפרק: מתחום

החי או מתחום הצומח. (3 נקודות)

(2) מהו הרעיון שאדמו"ר הזקן מדגיש בנושא שכר המצוות? (4 נקודות)

### 7. חובת הייחוד והאמונה - פרק ב'

א. "מעשה ה' בבריאת שמים וארץ הוא יש מאין."

(1) האם המינים האמינו בקביעה זו? פרטי את שורש טעותם על פי דברי

אדמו"ר הזקן. (3 נקודות)

(2) מהטעות שכתבת בסעיף הראשון נבעה טעות נוספת.

מהי הטעות? וממה היא נבעה? (3 נקודות)

ב. "והוא פלא גדול יותר מקריעת ים סוף"

(1) מהו הכלל ההגיוני הנלמד מקריעת ים סוף ביחס לבריאת שמים וארץ?

(3 נקודות)

(2) מדוע בריאת שמים וארץ נחשבת לפלא גדול יותר מקריעת ים סוף?

(3 נקודות)

## 8. מצוות התשובה - פרק ז'

א. "נפלה עטרת ראשינו אוי נא לנו כי חטאנו" (תיקון חצות)

(1) כתבי מהי השפעת החטא על הנפש האלוקית. מהי דרך התיקון? (4 נקודות)

(2) כתבי מהי השפעת החטא על הקליפות. מהי דרך התיקון? (4 נקודות)

ב. "לא המתים יהללו י-ה" (תהילים קט"ו)

מיהם המתים הנזכרים בפסוק? מדוע אי אפשר לפרש את המילה "מתים"

בפסוק כפשוטו? הסבירי את הפסוק לפי דברי אדמו"ר הזקן. (4 נקודות)

## 9. מצוות צדקה - אגרת הקודש כ"א

א. באגרת הקודש כ"א פונה רבינו הזקן לחסידיו בעניין הצדקה.

(1) מהי הפנייה? (2 נקודות)

(2) "לעולם יקדים אדם לדבר מצווה" (מסכר נזיר), "והכל לפי רב המעשה."

(רמב"ם פירוש המשניות)

פרטי את שני הנימוקים לפנייה זו על פי הביטויים דלעיל. (6 נקודות)

ב. "פעולת צדקה לחיים"

מה מוסיף אדמו"ר הזקן על דברי הרמב"ם ביחס לחשיבות נתינת הצדקה

בפעמים רבות? (4 נקודות)

## פרק שלישי - מושגים (20 נקודות)

עני על ארבע מהשאלות 10 - 15 (לכל שאלה 5 נקודות).

### 10. הנפש

א. מהן שתי הדרגות בנפש הטבעית? פרטי. (3 נקודות)

ב. מה ההבדל בין החיות האלוקית המחיה את הנפש האלוקית ובין החיות

האלוקית המחיה את הנפש הטבעית? (2 נקודות)

### 11. ארבעת היסודות

א. מהם "ארבעה טבעים שברא מהם הקב"ה העולם" (מדרש רבה)? (נקודה אחת)

ב. מהו היסוד שממנו נובעים התשוקה והצימאון לאלוקות ומהו היסוד שממנו

נובעת הנטייה לדבר דיבורים של קדושה? נמקי. (4 נקודות)

### 12. מצוות

א. מהי הנקודה המרכזית בחשיבות קיום המצוות? (2 נקודות)

ב. מדוע קיום מצוות נעלה יותר מחוויה רוחנית גבוהה? (3 נקודות)

### 13. תפילה

א. מה למדים מן הפסוק "ולעבדו בכל לבבכם" (דברים ו', ה')?

כתבי מאמר חז"ל המלמד שתפילה היא עבודה פנימית. (3 נקודות)

ב. כיצד מכונה זמן התפילה בספר התניא? הסבירי. (2 נקודות)

### 14. אתכפיא

א. האם ה"אתכפיא" היא מצווה מדאוריתא?

הסבירי את מקור הביטוי "אתכפיא" על פי הזוהר. (2 נקודות)

ב. תארי כיצד משפיעה ה"אתכפיא" על האדם ומהי השפעתה על העולם. (3 נקודות)

### 15. תשובה

א. כיצד מכונה הדרגה התחתונה בתשובה? הסבירי את משמעותה על פי הקבלה.

(3 נקודות)

ב. כיצד משתלבות המרירות והשמחה בדרגה זו של התשובה? (2 נקודות)